



UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE CZECH

0514/01

Paper 1 Reading

May/June 2013

2 hours

Additional Materials: Answer Booklet/Paper

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.
Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.
Write in dark blue or black pen.
Do not use staples, paper clips, highlighters, glue or correction fluid.

Answer **all** questions.

At the end of the examination fasten all your work securely together.
The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

ČTĚTE PROSÍM TYTO POKYNY

Pokud jste obdrželi materiál určený k odpovědím, dodržte pokyny napsané na přední straně tohoto zadání.
Na všechny listy s odpověďmi, které odevzdáte, napište číslo vašeho centra, vaše kandidátské číslo a vaše jméno.

Pište tmavě modrým nebo černým perem.

Nepoužívejte kancelářské svorky, sešíváčku, zvýrazňovače, lepidlo a korektorské bělítko.

Odpovězte na **všechny** otázky.

Na konci zkoušky sepněte bezpečně všechny listy vaší práce.

Počet bodů je uveden v závorkách [] na konci každé otázky nebo podotázky.

This document consists of **5** printed pages and **3** blank pages.



Přečtěte si úryvek z knihy Zdeňka Mahlera – Sbohem, můj krásný plameni. Kniha pojednává o životě a tvorbě Amadea Mozarta.

Zodpovzte všechny otázky. 20 bodů můžete získat za správnost odpovědí, 5 bodů za jejich jazykovou přesnost a výstižnost.

TEXT 1

Sbohem, můj krásný plameni

Vídeň si vždycky zakládala na bodrosti a žovialitě, na umění žít – tady všechno muselo být gemütlich¹... Kvetl zde kult dobrého jídla a pití. Stav krejčích a lazebníků² tu měl zlatý důl. Po městě, na promenádách, v parcích a u hradeb se rozložily desítky zábavních podniků, kaváren a kasin, o plesové sezóně se slušelo chodit s kruhy pod očima. Vídeň neznala spánek, den a noc se smísily v jediném víru. Pravou vášní Vídeňáků pak byla hudba!

5

Jako když ryba vzlouzne do vody, nikde se Mozart nemohl cítit líp než ve Vídni! Město žilo od koncertu ke koncertu. Kdo tady chtěl něco znamenat, musel si opatřit stálý lístek do opery, každý palác pořádal hudební sedánky, kdejaká domácnost muzicírovala...

A do toho vpádl Mozart – prvotřídní klavírista, skladatel, který měl na svém kontě přes 350 opusů, zralý dirigent, hudebník vládoucí světovým přehledem – slovem: Mistr na vrcholu...

10

Obdržel pozvánku do thunovského domu, aby se představil s knížecím orchestrem i jako sólový hráč. Uprostřed večírku se objevil – císař Josef II.

(Nepamatuji si na žádný dvorní koncert, který by mne nadchl, zpravidla se na nich víc povídalo, než hrálo, každý se snažil o duchaplné poznámky, aby se jevil zajímavější než hudba. Cokoli pronesla korunovaná hlava, omračovalo důvtipem, byť šlo o banality à la Josefův výrok na Mozartovu adresu: „Čertův chlapík!“ – jenomže...)

15

Božský Amadé hrál Veličenstvo - Neveličenstvo, oddán hudbě jako své jediné vládkyni, v ní ztracen a v ní se nalézaje – a císař proti svému zvyku setrval až do konce!

Což se okamžitě rozneslo...

Pak už si lokajové podávali u Mozarta dveře, pozvat Mozarta vešlo do módy, kolem vzácného panáčka se roztočil závratný kolotoč...

20

Večer co večer dával nový program, v každém salónu mohl ohlásit premiéru, byl nevyčerpatelný: když skončil s koncertem, začal s improvizací... Ty půlnoční hodiny jsem měla ze všeho nejraději: zůstalo nás kolem klavíru jen pár, jenom důvěrný kroužek, a Amadé počal na klávesách rozvíjet hudební nápad a jeho myšlenky se nám živě rozrůstaly před očima – přesněji: ušima, a on je sledoval až tam, kam nedoléhá odbíjení času a žádná marnost... Jeho mozkiem nepřestavně probíhalo žíhání jak v bájném žárovišti, v jeho žilách snad proudila rtuť či šumělo šampaňské – byl i navenek v ustavičném pohybu – drobné tělo hnáno mohutným nadáním (génus si zpravidla nestaví mocný korpus³, tělo klopýtá za duší)...

25

Chrlil své skladby tak, že je kolikrát ani nestačil zapsat: za noc složil sonátu, zaznamenal jen part pro houslistu, svůj klavírní doprovod hrál z paměti. Jindy naopak v chvatu zapomněl, že skladbu již vytvořil, a složil ji znovu – je zapsána dvakrát.

30

Přes den ho obléhaly matinky s uměnímilovnými dcerami: přijal jen bohaté žáčky, byl drahý, vyučoval nerad. S krásnými hrával čtyřručně, bavily ho letmé doteky... Zamilovala se do něho ta nejzazobanější – otlá Auernhammerová.

Byl ale zřejmě důvod, proč se pomlčelo o jiné Mozartově žačce – o Terezce von Trattnerové. Josefína ji nepochybně znala. Žárlila na ni? Mozart pro Terezu složil krásnou klavírní sonátu c-moll, dal si na ní mimořádně záležet. Dopisy, které si spolu vyměnili, byly zničeny. Jistě ne nedopatřením. Pokud některá z žen dosáhla s Mozartem i duševního srozumění, pak to kromě Josefíny byla Tereza Trattnerová...

35

¹ gemütlich = útulný, pohodlný

² lazebník = holič, kadeřník

³ korpus = tělo

Obdiv mu lichotil, sláva ho hřála, už ji velice potřeboval. Ukazoval se v nápadném fráčku (hostrávil nad knoflíky, než si vybral – pomyšlení na parádu mu vždy „ukrutně lechtalo u srdce“), kynul z honosného kočáru při projížďkách Prátrem, protančil celé bály, sršel vtípem... „Kdepak – to bylo jen zdání: vlastně jsem se nehnul a zticha rozhlížel jak myslivec na čekané!“ Ten nejvábnější hlas se stále neozýval...

Teprve za čas, až na Štědrý den:

Císař pozval Mozarta, aby se před carskými hosty z Petěrburgu utkal v klavírním umění s proslulým římským virtuosem Muzio Clementim. 45

Amadé přijal s nadějí, že si u dvora vyslouží pevné zabezpečení.

Říman dostal přednost: „Řím byl vždy první...“ – potom hrál Mozart.

Nesmělo se tleskat, ale Josef II. se neudržel.

Obrátil se pak na své hudební poradce: 50

„Jaký je váš názor? Otevřeně!“

„Ve hře Clementiniho je úžasná technika, v Mozartovi je navíc cit.“

Císař s pýchou předal Mozartovi vavřík.

A to bylo vše.

„Vyskytly se sice povídačky, že mě císař vezme do osobních služeb, dokonce mi k tomu řada lidí již blahopřála!“ Mozartovo žertování obvykle zakrývalo trpkou pravdu: „Ale já o tom nic nevím. A císař nejspíš taky ne. Asi má jiné starosti...“ 55

Opravdu měl.

Otázka 1

- (a) V kontextu textu vyjádřete jinými slovy tato slovní spojení:
- (i) „kvetl zde kult dobrého jídla a pití“ (řádek 2) [1]
- (ii) „stav krejčích a lazebníků tu měl zlatý důl“. (řádek 2) [1]
- (b) Jmenujte čtyři z Mozartových povolání. [2]
- (c) V příběhu se císař dvakrát zachová jinak, než bylo zvykem. Popište tyto dvě situace. [2]
- (d) Uveďte dva důvody, proč Mozart často nezapsal své skladby. [2]
- (e) Jaké důsledky mělo pro Mozartovu kariéru císařovo chování na koncertě v thunovském domě. [2]
- (f) Mozart je mimo jiné v textu popsán také takto: „génius si zpravidla nestaví mocný korpus, tělo klopýtá za duší“ (řádek 28). Vysvětlete, jak tomuto popisu Mozarta rozumíte. [2]
- (g) Jak sláva ovlivnila Mozartovo chování. Uveďte dva příklady. [2]
- (h) Co měl být pro Mozarta „ten nejvábnější hlas“, který se stále neozýval. (řádek 43) [1]
- (i) Mozart vyhrál v klavírní soutěži s Muzio Clementim. Proč byl lepší? [1]
- (j) Nalezněte v textu jedno jazykové přirovnání, citujte ho a vysvětlete jeho význam v kontextu celého příběhu. [2]
- (k) Autor používá na konci vět tři tečky, tzv. výpusťku. Vysvětlete, jaký je její účel v každé z těchto citací:
- (i) „S krásnými hrával čtyřručně, bavily ho letmé doteky...“ (řádek 33) [1]
- (ii) „kynul z honosného kočáru při projížďkách Prátrem, protančil celé bály, sršel vtípem...“ (řádek 40–41) [1]

[20 + 5 = 25]

Přečtěte si pozorně ukázkou z knihy Zdeňka Mahlera – Nekamenujte proroky. Kapitoly ze života Bedřicha Smetany.

Zodpovězte otázku pod textem. Celkem můžete získat 25 bodů. 15 bodů za věcnou správnost odpovědi, 5 bodů za jazykové ztvárnění, a to takto: 5 bodů za styl a kompozici, 5 bodů za gramatickou přesnost.

TEXT 2

Nekamenujte proroky

„Nejdražší rodiče! Že jsem ve švédské zemi, to už věděti budou, taky snad, že tady svoje budoucí obydlí zakládám... Praha mne nechtěla uznat, opustil jsem ji. Je to každodenní písnička, že vlast svoje krajany nechce uznat a že v cizině musí umělec jméno a lepší živobytí hledati. Taky mne ten osud trefil.“

Vydal se vlakem přes Drážďany a Hamburk do Kielu, kde „ponejprv ve svém životě moře a mořské parní koráby spatřil!“ Plavbu přes skandinávskou úžinu provázelo vlnobití, mořská nemoc ho však nepostihla, vydržel na palubě: „Ať jsem se obracel kam chtěl, země a břehu žádného jsem nespapal – nic než samá voda a nebe... Tu noc zrovna jsme pozorovali zatmění měsíce... Dne 16. října zrána jsem šťastně dojel.“ 5

Přivítal ho symbol Göteborgu – bronzový lev. 10

Město nebylo rozsáhlé – žilo v něm sotva 30 tisíc obyvatel, ale vynikalo bohatstvím (nejvlivnější vrstvu tvořili rejdaři¹ švédští, židovští a holandské), u mola někdy kotvilo až 160 lodí, život zde měl mezinárodní ráz, Göteborg usiloval o punc světovosti. Smetana si našel byt s vyhlídkou na moře.

Již prvním koncertem si získal obdiv: nadšené posluchače, kteří oblehli klavír s přáním, aby přidával, vybídl, ať mu sami zadají témata, na která pak předvedl brilantní improvizace. Dámy z místního pěveckého sboru ho ještě v sále požádaly, zda by se ujal funkce dirigenta. Kulturní referent listu pro obchod a plavbu Handels och Sjöfarts Tidning zveřejnil výzvu, aby si město takového umělce, jako je pan Smetana, dokázalo nějaký čas podržet... 15

Na druhý koncert se dostavil kompletní göteborgský výkvět s dcerunkami – Smetanovi se přihlásil dvojnásobek žáků, než mohl zvládnout – Sdružení pro klasickou hudbu ho zvolilo ředitelem a ustanovilo mu pevný plat... 20

Jenomže:

„Lidé zde ještě po krk vězí v předpotopních názorech o umění,“ hlásil Smetana svému Mistru Lisztovi. „Mozarta sice uctívají, ale nechápu, Beethovena se obávají, nikoho novějšího neznají.“

Smetana stál před úkolem zformovat vkus svého publika – a začal rovnou moderními veledíly. 25

„Co to však znamená nastudovat třeba Mendelssohna Eliáše se zpěváky a sólisty většinou necvičenými, s orchestrem sestaveným zčásti z vojáků, zčásti z nezkušených dobrovolníků, o tom si je možno učinit pouze temné představy!... Provedení se nicméně natolik zdařilo, že všichni žádají opakování o velikonočních svátcích... Podniknu to ve prospěch chudých...“

Konečně okusil chuť vítězství, konečně dosáhl uznání a cítil se zajištěn (pobíral několikrát příjem), nepřekážel mu žádný sok ani nepřítel, město se jím počalo pyšnit (nosil se sebevědomě, oblečen do černého, na hlavě vysoký cylindr – proti kostelníkovi, který na něho ukázal prstem „Podívejte toho čertíka!“, si stěžoval: „To je pěkná svoboda, když si člověk musí nechat líbit takovou drzost od posluhy!“), stal se vítaným hostem salónů, na četných banketech (švédské „kalas“ překypovaly množstvím lahůdek a přípitků – Smetana kolikrát strávil příští den s hlavou ovázanou ledovým obkladem), jeho umělecká výstřednost byla brána jako okouzující (stržen svým zápalom vykládal vyjeveným dámám, co je to fuga – pány naučil českou karetní hru „zmrzlíka“), zámožné rodiny se přepřácely, aby ho získaly jako učitele (některé slečny přivázela ekvipáž², lokaj³ jim zanesl noty až do učebny, kde je rozložil po klavíru), všechny žákyňe do něj byly zamilovány (po koncertu zpravidla zasypaly jeho křídlo květinami – Smetanova podobizna, kterou ruče zhotovil göteborgský portrétista Saloman, zdobila mnohý dívčí pokojík), žádná společenská událost se bez něho neobešla... 30

35 40

¹ rejdař = majitel plavební společnosti

² ekvipáž = kočár se spřežením

³ lokaj = šlechtický sluha

Na jednom z plesů se kolem něho kmitla v kole žena, jejíž krása mu vzala dech. Zdála se mu podivně známá. Byl to sen? Pak ho sama vyzvala k tanci. Bylo jí dvacet, měla bystré, hluboké oči, požádala Smetanu, aby ji přijal mezi své žáčky. Představila se: Fröjda, provdaná Benecková. Ještě tu noc pro ni napsal taneční skladbu nazvanou Vidění na plese – ozdobil ji motivem, který stvořil z not označených písmeny F – E – D – A – pětkrát skrytě zopakoval její jméno... Na věnování se podepsal česky – jediným důvěrným slovem „Bedřich“...

Otázka 2

Přečtěte si pozorně Text 1 a Text 2.

Porovnejte oba texty a v souvislém textu v rozsahu 200-250 slov napište podobnosti a odlišnosti v charakteru a životní situaci obou umělců, ve způsobu jejich života a práce. Všimněte si také prostředí a podmínek, ve kterých oba žili a pracovali.

[200 – 250 slov]

[15 + 10 = 25]

Copyright Acknowledgements:

Question 1 © Zdeněk Mahler; *Sbohem, můj krásný plameni*; Albatros; 1984.

Question 2 © Zdeněk Mahler; *Nekamenujte proroky Kapitoly ze života Bedřicha Smetany*; Albatros; 1989.

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

University of Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.